

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА СЛЕД „НАДГРАЖДАНЕ СЛЕД ОПР“ – ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ: ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ВИЕТНАМ

Тран Ан Туан¹
Бу Фам Куин Хуонг²
Нгуен Тхи Фи Иен³

Резюме: Изследването на официалната помощ за развитие (ОПР) ще бъде фокусирано върху връзката му с „Цел 17 – Партньорства за постигане на целите“, считано за основен проблем от изследователите, особено в случая на Виетнам като развиваща се икономика. ОПР се използва главно за инвестиране в икономическа инфраструктура, тъй като при Виетнам се наблюдава спад в получаването на финансова помощ поради неговия значителен икономически растеж. ОПР спомага, Виетнам да се превърне от една от най-бедните страни в света, в държава с по-ниско от средното равнище на доходите, а това скоро ще доведе до „Надграждане след ОПР“. Процесът обаче току-що е започнал. Страната все още е в процес на индустриализация и модернизация и нейното социално-икономическо положение не е стабилно. Разбира се, ОПР е не само финансов ресурс, но също така помага на държавата да постигне целите на ООН за

¹ Бизнес училище в Будапеща – Университет за приложни науки, antoine.tran157@gmail.com

² Бизнес училище в Будапеща – Университет за приложни науки, vprqh97@gmail.com

³ Бизнес училище в Будапеща – Университет за приложни науки, ntrphiyen1711@gmail.com

устойчиво развитие (ЦУР). „Надграждане след ОПР“ означава, че икономиката на Виетнам е изправена пред определени предизвикателства като: увеличаване натиска на външните дългове; повишаване на въздействието върху социалното развитие или дисбаланс между капиталовите инвестиции за възстановяване и инвестициите в обществени услуги. Въпреки това, „Надграждане след ОПР“ даде определени възможности за увеличаване на независимостта на Виетнам при мобилизирането на средства, предотвратяване премахването на тарифната бариера, намаляване на загубите и разхищението на средства. Това изследване дава препоръки за подобряване на икономическата ситуация във Виетнам и може да помогне за преодоляване на трудностите в периода „Надграждане след ОПР“.

Ключови думи: надграждане след ОПР, ОИСР, преки чуждестранни инвестиции, инфраструктура, тарифни бариери.

JEL: F35.

Въведение

Получената финансова помощ от развиващите се страни, особено официалната помощ за развитие (ОПР), се използва главно за инвестиране в инфраструктура като пътища, енергетика, промишлени съоръжения, болници, училища и др. Виетнам може да се счита за специален случай, като при страната се наблюдава спад в получаването на финансова помощ поради значителния ѝ икономически растеж. Икономическите и политическите реформи, стартирани през 80-те години на миналия век, стимулираха бързия икономически растеж, превръщайки една от най-бедните нации в света в страна с по-ниско от средното равнище на доходите и доведе до повишението на ОПР. Преходът на Виетнам към просперираща и модерна икономика обаче едва започва и социално-икономическото развитие на страната не е стабилно. Тази низходяща тенденция на размера на получаваната ОПР ще окаже влияние върху хода на строителните работи и ще ограничи в голям мащаб инвестиционния капитал. Разбира се, ролята на ОПР е не само важна за предоставянето на потенциални ресурси за икономиката на Виетнам, но също така може да помогне на страната да постигне целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР). След внимателно проучване изследователската група от автори ще се опи-

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

та да даде някои препоръки и решения за Виетнам на прага на процеса „Надграждане след ОПР“. В дългосрочен план при стратегиите за развитие ОПР играе важна роля в приноса за развитието на инфраструктурата по отношение на човешки ресурси, технологии и инвестиции. Трябва да се отбележи, че когато ОПР бъде напълно съкратена, Виетнам ще бъде принуден да увеличи своята независимост при мобилизирането на капитал и бизнес дейности, свързани с входящите и изходящите ресурси. Вместо да разчита на чуждестранна помощ в развитието на инфраструктурата, страната ще трябва да разгърне напълно потенциала си, като използва капацитета на икономиката и инициира привличането на чуждестранни инвестиции. Нещо повече, Виетнам трябва да разполага с поредица от репарационни стъпки при прехода от „разчитане на ОПР“ към „без ОПР“, особено в развитието на инфраструктурата. За съжаление този процес среща трудности, свързани с инвестициите, тъй като този важен капиталов източник, инвестиран в развитието на икономическата инфраструктура, възлиза на 40% от общия капитал на ОПР. Правителството трябва да намери начин да поддържа инвестициите в инфраструктура и след прекратяването на получаването на ОПР въпреки нейния голям дял. По данни на Министерството на финансите държавният бюджет изплаща средно около 1 милиард щатски долара задължения по повод вече получена ОПР. Очаква се, най-високият процент на плащане да бъде достигнат в периода 2022– 2025 г. За да отговори на проблема, нашето проучване изследва няколко въздействия от съкращаването на ОПР, спиране на влиянието му върху икономиката на Виетнам и влиянието му върху инфраструктурата. Изследването е извършено с цел цялостно разглеждане на някои препоръки за това, как правителството на Виетнам може по-добре да управлява оставащата и предстоящата ОПР, както и внимателната подготовка за периода на „Надграждане след ОПР“. Правителството счита „Надграждане след ОПР“ за важен крайъгълен камък и трудна задача в националната стратегия за развитие поради приноса на помощта в националната икономика и нейния голям дял в изплащането на дълга. От тази гледна точка изследователите стигнаха до два въпроса: (1) „До каква степен ОПР допринася за развитието на инфраструктурата на Виетнам?“ и (2) „Какви са

действията, които трябва да бъдат предприети от виетнамското правителство, за да се преодолеят трудностите и да се възползва то от възможностите за развитие на инфраструктурата на Виетнам в процеса „Надграждане след ОПР“?

1. Методологии

За извършване на изследването и обобщаване използването на инвестициите за инфраструктури и тяхното въздействие върху икономиката ще бъдат приложени качествени методи, събрани данни, анализ на доклади от официални ресурси на Министерството на планирането и инвестициите на Виетнам, Организацията на обединените нации и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Освен това се използват няколко други метода, като метода за сравнителен комбиниран анализ, метода за логически синтез на документната информация. Успешните нации в процеса „Надграждане след ОПР“, включително Корея и островите Кук, разкриват важни нови прозрения и препоръки, как правителствата трябва да се подготвят и да осветлят скрит по-рано проблем. В рамките на широката тема „Цели за устойчиво развитие“, 17-та цел „Партньорства за постигане на целите“ бе избрана от изследователите за основна тема. По-конкретно ще бъдат направени изследвания за предоставена ОПР, като се поставя фокус върху императивността и връзката със 17-та цел, особено в контекста на Виетнам като развиваща се икономика. За изпълнението на ЦУР са необходими огромни средства.

2. Литературен преглед

Изследователите са проучили доклада *„Доброволен национален преглед на Виетнам за прилагането на целите за устойчиво развитие“* от 4 юли 2018 г., изготвен от отдел *„Наука, образование, природни ресурси и околна среда“*, Министерството на планирането и инвестициите, в който се споменава, че огромно количест-

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

во финансиране е необходимо за изпълнението на ЦУР. За да постигне успех в 17 ЦУР, Виетнам трябва: да засили мобилизирането на всички ресурси, особено в частния сектор; да насърчи публичните финанси чрез подобряване на ефективността на данъчната система и данъчната политика; да реформира управлението на публичните финанси и дълга; да мобилизира ПЧИ, бъдещи инвеститорски инициативи (БИИ) и формулира план за преминаване към етап „Надграждане след ОПР“, включително подобро използване и управление на ОПР и мобилизиране на нови ресурси по отношение изменението на климата и зеления растеж. През 2017 г. Виетнам подписа споразумение с ООН за подпомагане на стратегията за икономически растеж на страната, наречено *„Единен стратегически план 2017–2021, 05 юли 2017 г.“* (Правителство на Социалистическа република Виетнам, стр. 46). В него се посочва, че „през периода 2017–2021 г. най-важният фокус за ООН ще бъде подпомагане политиките и партньорствата за активиране на националния напредък по ЦУР. Това може да включва и подпомагане на правителството със стратегии за по-добро управление на ОПР, публични инвестиции и посредничество на международни партньорства като сътрудничество Юг–Юг“. В *„Единен стратегически план 2017–2021 г., 05 юли 2017 г.“* (Правителство на Социалистическа република Виетнам, стр. 47) също се споменава: „Международните финансови институции и банките за развитие продължават да имат много активно присъствие във Виетнам, въпреки че отпусканите от тях заеми постепенно преминават към режим на по-малко облекчени условия. Общото намаляване на безвъзмездното финансиране на ОПР снижи инвестициите в заеми в по-слаби области за развитие, а финансирането на социално-икономическия напредък, наред с търговските приоритети, все още са от решаващо значение за напредъка на Виетнам към ЦУР“. Виетнам има намерение да постигне ЦУР, въпреки че тези помощи имат търговски приоритети. В процеса на своето действие Виетнам трябва да намери други, по-привлекателни ресурси и да насърчи частния бизнес на национално и международно ниво, което би могло да насочи страната към ЦУР с по-бързи темпове. Според корейската служба за координиране на правителствената политика Корея е получила ОПР от чужди държави на стойност общо 12 ми-

лиарда щатски долара, вариращи от спешна помощ до програми за структурно преустройство. ОПР значително допринесе за икономическото и социалното развитие на Корея. След Корейската война (1950–1953) ОПР беше единственият източник на капитал, тъй като корейската икономика беше почти опустошена от войната. През този период ОПР се инвестира главно под формата на безвъзмездни средства за улесняване на реконструкцията. Повече преференциални заеми и други форми на финансова помощ навлизат в Корея, което ѝ позволява да изгражда социална инфраструктура и насърчава индустриалното развитие, играещо ключова роля за икономическия растеж на цялата нация. През 70-те и 80-те години на миналия век самофинансиращият се проект, реализиран и въведен в тежката и химическата промишленост, все повече отстъпва на големия мащаб заеми, целящи реформиране на цялостната икономическа и индустриална структура. През 90-те години на миналия век Корея се превърна в идеален пример за обръщане на позицията от получател на ОПР към страна донор на ОПР.

3. Анализ

Официалната помощ за развитие (ОПР) се определя като държавна помощ, предназначена да насърчи икономическото развитие и благосъстоянието на развиващите се страни. С други думи от нея се изключват заеми и кредити за военни цели. Помощта може да се предоставя двустранно, от донор до получател, или да се насочва чрез международни институции за развитие като ООН или Световната банка. Облекчените заеми са заеми, при които безвъзмездният елемент е най-малко 25% от общия размер. Икономическата инфраструктура обхваща съоръженията, дейностите и услугите, които подпомагат функционирането и развитието на икономиката на страната. Тези условия спомагат за повишаване на общата производителност на икономиката. Освен това те играят съществена роля за улесняване равномерното функциониране на всички сектори на икономиката. Както бе споменато по-горе, икономическата инфраструктура е един от важ-

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

ните елементи, които могат да стимулират икономическия растеж и да повлияят върху икономиката на Виетнам. В допълнение, за да бъде реализиран този растеж, се изисква огромно парично предлагане, така че ОПР се разглежда като ценен ресурс, който осигурява 40% от паричното предлагане за икономическа инфраструктура. Изследователите изучават връзката между променливите, както е показано на Фигура 1.

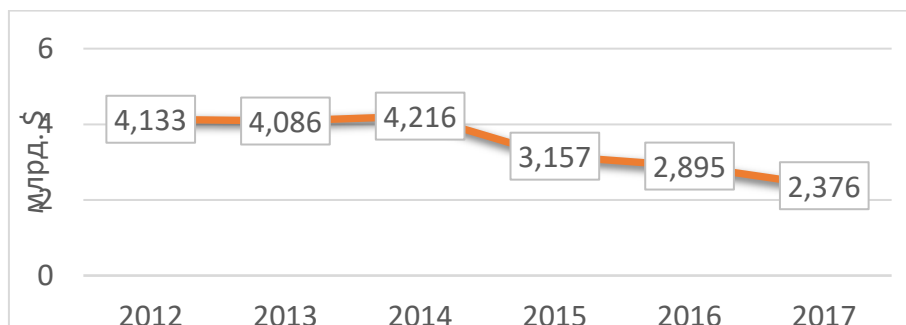

Източник: собствено проучване на изследвателите.

Фигура 1. Връзка между променливите на изследването

4. Резултати

Постигането на ЦУР изисква огромни финансови средства и Виетнам не е изключение, а докато бюджетът на правителството остава ограничен, приносът на ОПР е незаменим за осъществяване на всички показатели на ЦУР. От друга страна, при Виетнам се наблюдава значителен спад при получаването на ОПР от 2014 г., тъй като страната през 2010 г. беше оценена като такава със средни доходи и успя да поддържа стабилен темп на растеж на БВП. В този контекст виетнамското правителство трябва да предложи ефективни стратегии за подобряване управлението на ОПР и да бъде добре подготвено, преди да навлезе в периода на „Надграждане след ОПР“ през следващите години. Фигура 2 показва намаляващата тенденция при получаването на ОПР във Виетнам от 2014 г.

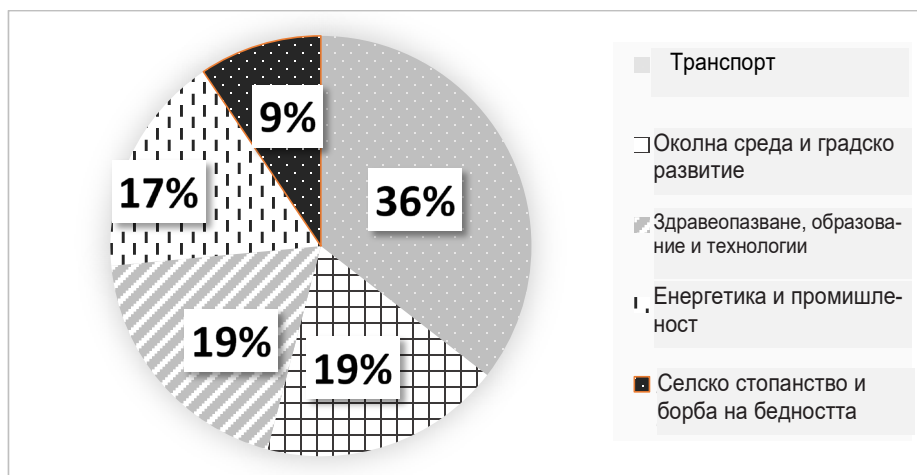

Източник: Данни на Световната банка.

Фигура 1. ОПР, получена от Виетнам от 2012 до 2017
(милиарди щатски долари)

ОПР играе важна роля в приноса за развитието на инфраструктурата по отношение на човешките ресурси, технологиите и инвестициите, въпреки че този процес е изправен пред инвестиционни трудности, тъй като важният източник на капитал, инвестиран в развитието на инфраструктурата, се оценява на 55% от общия капитал на ОПР. Правителството трябва да намери начин да поддържа инвестициите в инфраструктура, имайки предвид намаляването на досегашния висок дял на използване на ОПР. Освен това ОПР постепенно става по-малко предпочитана, лихвените проценти се повишават, условията на заемите се облекчават, а условията на облигациите са по-обвързващи. В момента Виетнам е изправен пред нарастващ натиск за изплащане на дълга. Според Министерството на финансите средно държавният бюджет погасява около 1 милиард долара годишно дълг, свързан с прездоставената ОПР. Очаква се, най-високите проценти на погасяване да настъпят между 2022 и 2025 г. Данните по сектори показват, че най-големите области на използване на ОПР са транспорт, околна среда и градско развитие (представляващи повече от 50%), както е илюстрирано на Фигура 3 по-долу:

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

Източник: Електронни новини на Комунистическата партия на Виетнам.

Фигура 3. Използване на ОПР по сектори от 2011 до 2015 г. (%)

„Надграждане след ОПР“ означава, че икономиката на Виетнам е предприела определени стъпки към развитие, но е съпътствана от нарастващи недостатъци, които ще доведат до трудности в процеса на намаляване на бедността и неравенството, и че развитието на икономическата инфраструктура е един от най-важните фактори за постигането на това. Случаят от Островите Кук показва, че те са повишили своя икономически стандарт и ОИСР класифицира тази страна като страна с високи доходи, прекратявайки нейния достъп до ОПР от 1 януари 2020 г. Това е значително постижение, тъй като островите Кук се превърнаха в първия тихоокеански остров, постигнал този статут. (Henderson, 2019): „Надграждането е важен крайъгълен камък в развитието на страната ни и служи като доказателство за ефективни правителствени стратегии, фискална дисциплина и добро управление“. Според Министерството на финансите и икономическото управление островите Кук са добре подготвени за всички предизвикателства да бъдат страна с високи доходи. От тази гледна точка е показана важ-

ността на „Надграждане след ОПР“ за развиваща се страна, което означава, че тази страна е готова да привлече или приложи по-висока форма на икономически растеж.

- **Предизвикателства**

Виетнам ще бъде изправен пред нарастващ дългов натиск, тъй като източниците на помощ постепенно стават по-малко предпочитани, лихвените проценти се повишават, сроковете на заемите намаляват, а условията по тях стават все по-обвързващи и ограничителни. Следователно Виетнам ще бъде изправен пред нарастващ натиск за изплащане на дълга. В този случай дори прилагането на рестриктивна фискална политика посредством увеличаване на данъците или таксите с цел повишаване паричното предлагане в обращение или взимането на нови заеми за погасяване на стари задължения не са дългосрочна мярка. От друга страна, Виетнам има скромно количество валутни резерви поради натиска на чуждестранна валута върху виетнамския донг. Увеличаването на въздействието върху социалното развитие (намаляване на бедността, опазване на околната среда, неравенство между половете,...) е второто предизвикателство. „Надграждане след ОПР“ обикновено показва, че икономиката е постигнала известен напредък по отношение на неравенствата в бедността, пола, както и диспропорциите в околната среда. За съжаление възможността за увеличаване на неравенството в обществото може да бъде предизвикателство, което трябва да бъде идентифицирано. Издръжката на живота ще скочи до небето с нарастващите цени за домакинствата и потребителите, което ще доведе до голяма разлика между служителите с ниски и високи доходи или между богатите и бедните. Уроците, извлечени от Тайланд и Филипините, все още са горещи, тъй като и двете страни преодоляват нарастващата разлика между богати и бедни след повече от 20 години „приключила“ ОПР. В случая с Филипините процесът на ОПР се провали и беше посочен в списъка на страните получатели на ОПР. Следователно Виетнам трябва внимателно да проучи контекста и макроикономическия си подход за справяне със социалните проблеми. На трето място, приоритетните инвестиционни проекти ще бъдат дейности, включващи висока възвръщаемост на капитала, следователно проекти, които служат за социални цели, с

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

малка вероятност да се конкурират помежду си. От тази гледна точка инвестиционните проекти с висока възвръщаемост на капитала (можещи да се дефинират като икономически инфраструктури – търговски сгради, разширения на пътища, банки и др.) трябва да бъдат приоритизирани поради тяхното въздействие върху икономическия растеж. Следователно те биха могли да спомогнат за забавяне на спада на икономиката на Виетнам, за изплащане на дълга в краткосрочен план и за привличане на нови инвестиции от нови играчи. От тази гледна точка, инвеститорите ще разглеждат икономическата инфраструктура като основен обект, който може да разшири бизнеса, да увеличи парите в обращение и да увеличи влиянието им върху страната, както и нейното икономическо възстановяване. От друга страна, този акт ще застраши социалния баланс и ще бъде забравена инфраструктурата на обществените услуги.

- ***Възможности***

В дългосрочен план, свързан със стратегиите за развитие, ОПР играе важна роля в приноса за развитието на инфраструктурата по отношение на човешки ресурси, технологии и инвестиции. Трябва да се каже, че когато ОПР бъде напълно ограничена, Виетнам ще бъде принуден да увеличи своята независимост и автономия в мобилизирането на капитали и бизнес дейности по отношение на входящи и изходящи ресурси. Предотвратяването на премахването на тарифната бариера за стоките от страните кредитори е един от най-важните фактори, които Виетнам не бива да пропуска. Преференциалният и евтин капитал за помощ винаги идва с условията и изискванията за осигуряване на печалби на компаниите от страната донор, като по този начин се губят или намаляват възможностите и печалбите на виетнамските компании. Страните заематели може да се наложи постепенно да премахнат тарифните бариери за стоките на страните кредитори или може да се наложи да закупят оборудване, да наемат услуги и персонал от самите кредитори на относително висока цена. Например, в случай на заеми от Корея, едно от задължителните изисквания е, изпълнителят да е корейска компания или партньорството да е с повече от 50% от акциите. В случая с Китай страната получател на ОПР бива принудена да позволи на китайски работници да изпълнят проекта.

Трето, изправен пред по-скъпи заеми, Виетнам е принуден да ги използва най-ефективно. Всъщност ефективността на проектите, инвестирани посредством ОПР, винаги е била горещ въпрос, тъй като много единици за изпълнение на проекти не се разглеждат стриктно, което води до много загуби. По този начин местните власти ще трябва да преценят дали източникът на капитал – събиране на такси и данъци за изплащане на задълженията, може да бъде ефективен.

Заклучение

В обобщение текущата инвестиционна ситуация във Виетнам е такава, че инвестиционният бюджет на страната е изразходван за много ненужни и неефективни икономически инфраструктури. Много проучвания показват, че е имало големи загуби при изпълнението на публични инвестиционни проекти, а от това следва, че разходите за изграждане на инфраструктура са били много високи. Изборът на инвестиционни проекти за икономическа инфраструктура е необмислен, тъй като оценката на капацитета за погасяване на дълга и ефективността на повишаване на конкурентоспособността на икономиката при някои проекти са все още непълни или само визуални. Следователно Виетнам безконтролно получаваше изобилие от ОПР, което беше много повече от това, получавано от Корея. В Бялата книга на Комитета за международно сътрудничество за развитие (Бяла книга, 2017 г., стр. 112) е споменато: “ Във всеки сектор Корея показва ясна възходяща тенденция в социалната инфраструктура и услугите. През 2015 г. 1119 милиона щатски долара бяха изплатени за социална инфраструктура и услуги, което представлява 48,4% от общата двустранна помощ на Корея. Следват помощите, изплатени за икономическа инфраструктура и услуги (760,22 млн. щ. д. или 32,9%), и производствени сектори (141,01 млн. щ. д. или 6,1%)”. Както бе споменато по-горе и в резултат на този доклад, бихме могли да отговорим на първия въпрос, че ОПР е допринесла значително (приблизително 55% от цялата използвана ОПР) за икономическата инфраструктура и играе важна роля

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ...

в икономическия растеж на Виетнам. Използване на ОПР за инвестиране в проекти за икономическа инфраструктура, насочени към стимулиране на частни инвестиции, включително ПЧИ, в износа на промишлени стоки, е вероятно да насърчи икономическия растеж и да осигури чуждестранна валута за бъдещо плащане на дълга. И накрая „Надграждане след ОПР“ трябва да бъде приоритет в близко бъдеще със съвместните усилия и сътрудничество на правителството, властите и всички граждани на Виетнам.

- **Препоръки**

Трудностите, причинени от намаляването на капиталовите източници на помощ, могат да бъдат напълно преодолени, ако Виетнам е добре подготвен за процеса на надграждане на ОПР. Очаква се, общото търсене за мобилизиране и използване на ОПР и заеми при облекчени условия през периода 2016–2020 г. да бъде много високо. Този акт може да даде отговор на втория въпрос: „Какви са действията, които може да предприеме виетнамското правителство, за да преодолее трудностите и да се възползва от възможностите за развитие на инфраструктурата на Виетнам след приключването на ОПР?“. За да отговорят на този въпрос, изследователите дават следните общи препоръки:

1. Виетнам ще бъде принуден да увеличи вътрешните и преференциалните външнотърговски заеми, за да мобилизира допълнителни финансови ресурси. Тежестта на държавния дълг обаче ще стане по-голяма, тъй като този капитал е обект на по-високи лихвени проценти и е по-ограничен. Съответните министерства трябва да се съсредоточат върху капацитета за отпускане на средства в зависимост от подписаните споразумения, а спонсорът може да изразходва парите за строителство, ако е необходимо. Вместо да вземат заеми само за покриване на дълг, програмите и проектите трябва да са съпътствани с дългосрочни решения за развитието на трансферите, за подкрепа на опит, идеи, експертиза, данни и т.н. Затягането на бюджетните разходи за бюрокрация означава, че правителството трябва да затегне бюджета за разходи, свързани с публичните власти, и да намали допълнителните дейности, причиняващи повишаване на неочакваната цена. Необходимо е да се засили инспекцията и да се осигури по-

голям надзор, за да се гарантира ефективността на инвестициите, да се ускори напредъкът на всички проекти и да се избегнат дългосрочни разходи, причиняващи увеличение на себестойността. Виетнам също трябва да се бори с корупцията и разточителството на властите, които се възползват от финансовите ресурси за инвестиране в икономическа инфраструктура за лична употреба.

2. Виетнам трябва да насърчава участието на предприятия от частния сектор. Частните предприятия са незаменима сила в контрола на икономиката. Освен това, когато те се включат открито, прозрачно и т.н., в много икономически сектори ще се изгради напълно конкурентен пазар, който създава по-равностойна среда. Даването на възможност на частните компании да получат преференциална помощ, ще спомогне за намаляване на жаждата за капитал, като помогне на предприятията да намалят капиталовите разходи, тайното споразумение между групи по интереси, корупцията и насърчаване на трансфера на технологии.

3. Подобряване на формата на публично-частното партньорство (наричано по-нататък ПЧП), при което държавата и частните инвеститори ще си сътрудничат съвместно в развитието на икономическата инфраструктура и предоставянето на услуги. Всъщност Виетнам създаде и обнародва правни документи като Указ на правителството № 15/2015 / ND-CP от 14 февруари 2015 г.; за инвестиция под формата на ПЧП и Постановление № 30/2015/NĐ-CP от 17 март 2015 г.; за прилагане на редица членове от Закона за търговете относно избора на инвеститор. Тези документи помогнаха на правителствената агенция да привлече инвестиционен ресурс, като същевременно се възползва от ползите от частния сектор. Въпреки това въздействието на тези документи все още не спомага за създаването привлекателна конкурентна среда, както и на гъвкави и благоприятни инвестиционни режими за инвеститорите, особено чуждестранните, за да могат те да се присъединят към държавните агенции при реализирането на важни национални инфраструктурни проекти.

Правителството трябва да е наясно с необходимостта и спешността да не разчита на чуждестранна помощ и да насърчава „приключването на ОПР“ възможно най-скоро.

- **Ограничения**

Изследователите се сблъскват с много трудности при събирането на данни и достъпа до съответната литература и нашият екип не е изключение. На първо място, „Надграждане след ОПР“ е нов и уникален термин за средата за помощ и подпомагане, така че липсват предварителни изследвания по темата без точна рамка или казус. Въпреки че има много изследвания относно ОПР като цяло и ОПР във Виетнам, малко статии за „Надграждане след ОПР“ бяха разгледани. На второ място, Виетнам приема и получава заеми, свързани с ОПР за подобряване на инфраструктурата от 20 години и това е причинило много проблеми в управлението на паричните потоци. Въпреки това страната все още използва ОПР като свой основен финансов ресурс и се бори да изплати дългосрочен дълг. Ето защо само няколко виетнамски икономисти споменават „Надграждане след ОПР“ в Официален вестник, който се основава на обичайния начин за нормално завършване на финансовата помощ. От този момент нататък изследователският екип ще има ограничен поглед в голям мащаб.

Предложения за допълнителни изследвания

Първо, въз основа на констатациите от нашето изследване, бъдещите изследвания могат да стигнат до констатации, които все още не са засегнати в нашата изследователска проблематика – въпроси, свързани с ОПР, с публичната администрация или реструктуриране използването на ОПР. Друг вариант е да се конструира същото изследване в нов контекст, място и/или култура. Най-вероятно новото изследване може да се фокусира върху „Надграждане след ОПР“ в друга страна, която има подобна икономическа ситуация и ситуация с получена помощ като Виетнам.

Второ, бъдещите изследвания трябва да адресират ограниченията, които споменахме по-горе. Изследванията не трябва да бъдат свободни от ограничения и те могат да се отнасят до формулирането на целта и задачите на изследването, прилагането на метода за събиране на данни, размера на извадката, обхвата на дискусиите и анализа и т.н. Предлагаме, бъдещите изследвания да отделят повече време и усилия за събиране на данни, както и гаранции, че тези данни са точни и актуални. Изследователите да имат директен достъп до данни

и документи, свързани с изследванията, и да получават помощ от подходящи хора и институции. Трето, бъдещите изследвания могат да преоценят и разширят теорията и рамката, която разгледахме в нашето изследване, в друг контекст, като се изготви теза или доклад на институция с по-разширено ограничение. Бъдещите проучвания могат да се занимават с ефектите от конкретни събития, появата на нова теория, доказателства и/или други скорошни явления върху нашия изследователски проблем.

Използвани източници

Bertram, G. (2016). *Implications of Graduation from DAC Eligibility for the Cook Islands*. Cook Island: Ministry of Finance and Economic Management - Government of the Cook Island . Retrieved 09 29, 2021, from http://www.mfem.gov.ck/images/documents/DCD_Docs/Development-Resources/Implications_of_the_CKI_Graduation_from_DAC_Eligibility.pdf

Department for Science, Education, Natural Resources and Environment, Ministry of Planning and Investment. (2018). *Vietnam's voluntary national review on the implementation of the sustainable development goals*. Ministry of Planning and Investment, Department for Science, Education, Natural Resources and Environment. Hanoi: Ministry of Planning and Investment. Retrieved 09 27, 2021, from https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjrxp6si7PzAhXm8rsIHdMpA48QFnoECAcQAQ&url=https%3A%2F%2Fsustainabledevelopment.un.org%2Fcontent%2Fdocuments%2F19967VNR_of_Viet_Nam.pdf&usg=AOvVaw2hs4ipn2AQBxKmV1Qxct5t

Henderson, F. S. (2019, October). *The Ministry of Finance and Economic Management*. Retrieved November 28, 2019, from Cook Islands -

ODA graduation – October 2019:

<http://www.mfem.gov.ck/news1/121-finacial-secretary-office-news/972-cook-islands-oda-graduation-october-2019>

Ministry of Finance and Economic Management - Government of the Cook Island. (2019, 10). *Cook Islands - ODA graduation – October 2019*. Retrieved 09 27, 2021, from Ministry of Finance and Economic Management - Government of the Cook Island:
<http://www.mfem.gov.ck/news1/121-finacial-secretary-office-news/972-cook-islands-oda-graduation-october-2019>.

Ministry of Planning and Investment. (2012). *Implementation of Sustainable Development in Vietnam - National report at the United Nations conference on Sustainable Development (RIO+20)*. Hanoi: Ministry of Planning and Investment. Retrieved 09 27, 2021, from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/995vietnam.pdf>

ODA Bureau, Office for Government Policy Coordination. (2017). *2017 Korea's Oda White Paper*. Sejong: the Committee for International Development Cooperation (CIDC). Retrieved 09 28, 2021, from http://www.odakorea.go.kr/fileDownload.xdo?f_id=1514355318170192168122UX5UCG5HR78S4S2U6POB

OECD. (2019). *Development aid at a glance statistics by region: Asia*. Paris: OECD. Retrieved 09 28, 2021, from <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-data/Asia-Development-Aid-at-a-Glance-2019.pdf>

The World Bank. (n.d.). *Net official development assistance and official aid received (current US\$) - Vietnam*. Retrieved 09 30, 2021, from The World Bank :
<https://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ALLD.CD?locations=VN>

Thủ tướng Chính phủ. (2016). *Quyết định số 251/QĐ-TTg, ngày 17/2/2016 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án “Định hướng thu hút, quản lý và sử dụng nguồn vốn ODA và vốn vay ưu đãi của các nhà*

tài trợ nước ngoài thời kỳ 2016 - 2020". Hanoi: Thủ tướng Chính phủ. Retrieved 09 28, 2021, from <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-quy-pham-phap-luat/quyet-dinh-so-251qd-ttg-ngay-1722016-cua-thu-tuong-chinh-phu-phe-duyet-de-an-dinh-huong-thu-hut-quan-ly-va-su-dung-nguon-1475>

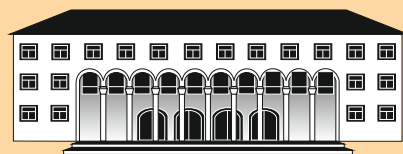
Vietnam, T. G. (2017). *One Strategic Plan 2017 - 2021*. Hanoi: The Government of the Socialist Republic of Vietnam. Retrieved 09 29, 2021, from <https://vietnam.un.org/en/download/828/4131>

World Bank; Ministry of Planning and Investment of Vietnam. (2016). *Vietnam 2035 : Toward Prosperity, Creativity, Equity, and Democracy*. Washington, DC: World Bank. Retrieved 09 29, 2021, from <http://hdl.handle.net/10986/23724>

ISSN 0861 - 6604

БИЗНЕС управление

БИЗНЕС управление 4/2021

ИЗДАНИЕ НА
СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
„Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЩОВ

4/2021

Редколегия на сп. „Бизнес управление“

Редколегия на сп. „Бизнес управление“

Проф. д.н. Борислав Борисов – главен редактор, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Проф. д-р Красимир Шишманов – зам. главен редактор, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Проф. д.н. Божидар Божинов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Проф. д-р Любчо Варамезов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Иван Марчевски, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Ирена Емилова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Румен Ерусалимов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Силвия Костова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Доц. д-р Симеонка Петрова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Международна редколегия на сп. „Бизнес управление“

Проф. д. ик. н. Дмитрий Чистов – Финансов университет при правителството на руската федерация, Москва, Русия.

Проф. д. ик. н. Татьяна Орехова – Донецки национален университет, Виница, Украйна

Проф. д. ик. н. Виктор Чужиков - Киевския национален икономически университет „Вадим Гетман“, Украйна.

Проф. д-р Йото Йотов – Драксел университет, Филадельфия, САЩ

Проф. д-р Дариуш Новак - Университет по икономика и бизнес, Познан, Полша

Проф. д-р Синиша Зарич – Университет на Белград, Сърбия

Доц. д-р Йоана Панагорец – Университет Валахия, Търговище, Румъния

Стилов редактор – Анка Танева

Превод на английски език – ст. преп. Румяна Денева,

ст. преп. Радка Василева

Технически секретар – Живка Тананеева

Отпечатването на бр. 4-2021 г. на списанието се осъществява с безвъзмездната финансова помощ на Фонд "Научни изследвания", съгласно Договор КП-06-НПЗ/12 от 15.11.2021 г., по конкурс "Българска научна периодика - 2022 г."

Дадено за печат на 22.12.2021 г., излязло от печат на 23.12.2021 г., формат 70x100/16, тираж 40

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов,
ул. „Ем. Чакъров“ 2, тел.: +359 631 66298

© Академично издателство „Ценов“, Свищов, ул. „Цанко Церковски“ 11А

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕНИДЖМЪНТ практика

КОВИД ЕФЕКТЪТ ВЪРХУ ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА Проф. д.н. Борислав Борисов.....	5
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА СЛЕД „НАДГРАЖДАНЕ СЛЕД ОПР“ – ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ: ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА ВИЕТНАМ Тран Ан Туан, Ву Фам Куин Хуонг, Нгуен Тхи Фи Йен.....	27
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД АСОРТИМЕНТНОТО ПРЕДЛАГАНЕ НА РИТЕЙЛЪРИТЕ В ЕРАТА НА ОМНИКАНАЛНОСТТА Доц. д-р Симеонка Петрова.....	45
ВЪЗМОЖНИ СЦЕНАРИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И РУСИЯ Доц. д-р Донка Желязкова, Сергей Пиддубривный	64
СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ МАРКЕТИНГ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В СЕКТОР ПЧЕЛАРСТВО В ОБЛАСТ РУСЕ Доц. д-р Любомир Любенов	88
<u>ПРЕГЛЕД, рецензии, опит</u>	
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА Проф. д-р Пенка Шишманова	108
СПИСЪК НА СТАТИИТЕ ЗА ГОДИНА XXXI (2021)	117